

Verkan

Torbjörn Flygt

Verkan

NORSTEDTS

Av Torbjörn Flygt har tidigare utgivits:

Längsta ögonblicket 1995

Män vid kusten 1997

Underdog 2001

ISBN 91-1-301341-6

© Torbjörn Flygt 2004

Norstedts Förlag, Stockholm

Omslag: Sara R. Acedo

Tryckt av ScandBook AB, Falun 2004

www.norstedts.se

*

Norstedts Förlag ingår i

P. A. Norstedt & Söner AB,

grundat 1823

Till Margareta

All offentlig makt i Sverige utgår från folket.
Den offentliga makten utövas under lagarna.

Ur regeringsformen

I

Det distinkta ljudet av en bilruta som krossas följs av larmets pumpande siren som sliter sönder villakvarterets nattödsliga tystnad. Nästan genast därefter, hack i häl på krossljudet, en skarp knall.

Till skillnad från inne i stan där ljud av det här slaget hör natten till, utgör inslag i drömmar, bakgrundsmusik till nattmackor, får det folk på benen. Det tar fem sekunder, kanske femton, sen lyser det ur sovrumsfönster, rullgardiner spinner upp med en smäll och ögon gnuggas och trycks mot fönster som är uppställda för att släppa in en knippa svalka. En tremånaders baby får fart på lungorna och skriker otröstligt.

Strax därpå vräks dörrar upp, män i pyjamas och tofflor far ut, kvinnor med morronrock och barn fladdrande om benen i den kvava majnatten, blir stående på garageuppfarten med plötsligt glasklara, adrenalinstinna blickar, alla riktade åt samma håll, mot V70:n vars lyktor blinkar nervöst, ger platsen en ljussättning som försiggår allt på film.

Men detta är ingen fiktion att vakna upp i.

Ett rossligt ”Vad i helvete!” hörs fyra tomter bort. ”Inte nu igen.”

En cocker spaniel ger skall, åthutas, kryper ihop invid husses fötter med ett gnyende.

Larmet tycks pågå i en evighet. Så småningom tofflar också ägaren ut, med håret på ända och liksom mer skamsen än förbannad, som vore det hans ansvar att grannarna ryckts upp från kudden klockan tre på natten. Han fumlar med nyckeln innan han kan strypa oljudet och få stopp på tivolibelysningen.

Natten blir med ens mörk och tyst. Bara babyn fortsätter att tjuta, vyssjas. På de friköpta tomtplättarna framför husen står nattdressade grannar, stirrar på varann och ut i natten.

”Vad hände?”

”Är det mycket?”

Mannen med hårrufset föser undan lite splitter med ena foten.

”Stereon”, ropar han konstaterande, sen lutar han sig och upptäcker att det inte är allt, ”och den nya cd-växlaren är förstörd.”

Kvällen efter är det desto mer aktivitet i kvarteret. Det är Magnus Engdahl som tagit initiativ till att en handfull grannar träffas, ja det är enbart män som sluter upp på hans soldränkta altan, som slår sig ner i det vita trädgårdsmöblemanget av formpressad plast med sittdynor med fjärilsmönster. Som lutar sig tillbaka efter en dag i selen.

”I natt var det Jan som fick bilstereon stulen”, inleder Magnus Engdahl när alla är på plats. ”För två veckor sen var det Annika. Och i går natt blev Peter av med sin gräsklippare. Den var ny för dan, var den inte?”

Peter Krook nickar. ”Splitterny.”

”Cd-växlaren också”, tillägger Jan van der Linden. ”Dom bröt sönder den. Femtusen spänn. Tack och hej.”

”Ingen av oss gillar det här. Jag tycker att vi måste diskutera hur vi ska hantera situationen. Vi har inte flyttat hit och låtit bygga hus för att bli bestulna på allt vi äger.”

”Det är fullkomligt oacceptabelt”, tar Erland Gunnarsson vid, bistert, han hissar upp sina tunga ögonlock och sliter vidare på en nött klagan: ”Man får inte ha nåt i fred nu för tiden.”

”Vad kan vi göra?” säger Krook.

”Ta en öl.”

Engdahl har satt en kartong med tysk burköl i skuggan under

bordet. Han och Annika har varit i Travemünde över valborg och provianterat, lastat tjänstevolvon så full med flytande hårdvaluta att bakaxeln kippat i den spräckliga asfalten hela vägen upp genom Själland. Han nickar mot brickan på bordet – ”ta själva glas” – och fördelar burkar som pysöppnas och hålls upp. ”Några förslag?”

Den siste att ta emot en burk är Lars Larsson som sitter intill honom.

”Borde vi inte börja med att ta kontakt med polisen?”

Engdahl har förberett sig på att nån ska föreslå det.

”Jag har ringt och pratat med polisen flera gånger. Det gör varken till eller från.”

”Jag menar att dom kunde köra förbi oftare. Vara synligare.”

”Vad skulle det hjälpa?” säger Jan van der Linden. ”Poliser som kommer hit mitt på dan och inte orkar stiga ur radiobilen är vi inte betjänta av.”

Han har haft en heldag med sin krossade ruta och stulna ljudanläggning, fått ta hyrbil för att kunna flänga runt mellan kunderna resten av veckan.

”Dom tog inte ens emot anmälan när jag ringde. Det lät som om jag mest var till besvär. Dom skickade ut mej till sin drive in-station. Kan ni gissa hur lång kön var?”

”Dom kanske har rätt”, säger Lars Larsson med sin tankfulla röst och defensiva attityd. ”Det kanske inte är nåt annat än enstaka händelser, som grova pojkstreck som kommer att upphöra lika tvärt som dom började.”

”Pojkstreck? Stölder och sabotage?”

”Missförstå mej inte. Inte pojkstreck pojkstreck.”

”Även om det vore så måste det få ett slut. Med detsamma.”

Men Larsson har också förberett sig.

”Man kan få hjälp från försäkringsbolag och Brottsförebyggande rådet.”

Han håller upp en liten skrift.

”Med bilen?” Det är förstås Jan van der Linden.

Larsson uppfattar inte irritationen eller ironin i hans röst. Han lägger fram den tunna skriften på bordet så att de andra ska kunna ta del.

”Med att sätta upp skyltar som talar om att här hjälper vi grannar varann. Kanske kan vi också få information om hur vi ska arbeta förebyggande.”

”Gå på kurs för att få ha våra grejor i fred?” frågar van der Linden retoriskt, vilket inhöstar en uppsättning flin och några tysta skratt runt bordet.

”Skyltar håller inte tjuvar borta”, säger Krook.

”Dom gör ingen skada heller”, säger Larsson, som börjar känna av motståndet. ”Det är en signal.”

”Jävligt svag signal, om du frågar mej.”

”Jag har sett såna skyltar”, säger Engdahl. ”’Grannar i samverkan’, har jag för mej att det står på dom. Jag håller med Lasse om att vi bör sätta upp såna. Men då måste vi samverka också. Hjälpa varann att hålla uppsikt.”

”Det är klart vi ska hjälpa varann.”

”Det gör vi redan nu.”

”Men inbrotten sker på natten. När vi sover. Då är det svårt att hjälpa.”

”Fortsätter det så här hör försäkringsbolagen av sej, inte för att förse oss med broschyrer utan för att höja premierna. Det är deras sätt att lösa det.”

”Vi har vänner som bor i ett område liknande vårt där alla, och då menar jag verkligen alla, fick inbrott i bilen samma natt. En gick runt och knackade in rutorna och den andre kom efter med en säck och slet ut stereona.”

Klappklapprepliker från van der Linden och Krook, ett samspelt forwardpar som går till attack. Jan van der Linden sätter ifrån sig sitt urdruckna glas, och Engdahl dras med i berättandet.

”Det har jag också varit med om. På en pendelparkering. När vi kom tillbaka på eftermiddan hade dom slagit in rutan på passagerarsidan på samtliga bilar. 300 kärror. Det kan man kalla ett dagsverke.”

”Jag har en kollega som blev av med halva bohaget medan han var och pissade”, kontrar Peter Krook. ”Det var mitt på dan.”

”Jag är inte klar än”, säger Jan van der Linden. ”Två nätter senare fick alla hemmen länsade. Tjuvarna gick rakt in i husen medan dom sov och tog vad dom ville ha. Teve. Video. DVD-spelare. Smycken. Skivor. Rubbet.”

Han ser sig runt med en min som säger att ingen ska missta sig på det allvarliga läge de befinner sig i. Det blir en stunds tystnad, tid att låta dessa historier från villaägarens vardag sjunka in. Ingenting är heligt längre.

”Är det nån som ska ha en öl till? Här finns gott om det.”

Burkar skakas provande, visst är de tomma. Det är värmen. Den har kommit tidigt i år. Och som den har kommit! Engdahl langar runt nya burkar, ännu iskylda. Männen sitter i pikétröjor med påsytt emblem på bröstet eller skjortor med uppkavlade ärmor, förutom Krook som har manschettknapparna och slip-

sen på plats, några i shorts och seglardojor. Jan van der Linden har hängt solbrillorna på översta knäppta skjortknappen. Solen står på rakt ner i trädgården innanför bambuhäcken som snart är manshög.

”Vi kan anlita ett vaktbolag”, föreslår van der Linden.

”Dom tar hutlöst betalt”, invänder Larsson och öppnar sin burk, slår upp. Det är inget gott öl, särskilt inte om det hinner bli ljummet.

”Tro mej, jag har inget emot att betala för deras tjänster”, säger Peter Krook. ”Men fungerar det? Så snart vaktbolagen varit här, kört sin rutinrunda, kommer tjuvarna. Det är min erfarenhet. Dom är inte dummare än att dom lär sej väktarnas schema.”

”Vakthundar då? Eller vakter med hundar. Som kommer regelbundet.”

”Skulle det göra nån skillnad?”

Nickande instämmanden. Ingen känner till särskilt mycket om vaktbolagen och deras verksamhet så därför blir nickarna desto mer markerade.

”Jag föreslår att vi kontaktar polisen igen”, framhärdar Lars Larsson, ”och förklarar hur allvarligt vi ser på inbrotten och att det är deras sak att motverka dom.”

Det är ett förslag som naturligtvis inte mottas med annat än skeva leenden och buttra hummanden. Fånigt. Har han inte hört vad som sagts?

”Jag kan åta mej att göra det.”

”Nu är det ju inte enbart inbrotten som vi måste diskutera. Vi måste ta ett helhetsgrepp på vad som händer här. För ni vet väl att vi fått nya grannar?” Jan van der Linden ser på de andra

med ett uppfordrande ansiktsuttryck, som om han ivrigt väntar på ett ”Nä – berätta!” I stället får han höra, från Larsson:

”Du menar dom i huset intill oss?”

Han skakar på huvudet.

”I ladan ute på fältet.” Han nickar i riktning mot rapsfältet norr om bebyggelsen. Den rödmålade ladan med svankande tak står inte längre bort än att man kan se den från de hus som har baksidan ut mot fältet. ”Bonden har sålt den till ett mc-gäng.”

”Du skämtar.”

”Så är det. Jag träffade honom i affären. Han går med rollator och har knappt nån mark kvar, så han har ingen nytta av ladan.”

”Till ett mc-gäng?”

”Dom kom körande i kortege häromdan, hela gänget på nyfejade Harley-Davidsons, blänkte så man fick ha solbrillor på för att se dom. Och nu håller dom jävlarna på att smälla upp staket runt huset.”

Den ende som inte låter sig slås ner av den överraskande briefing är Lars Larsson.

”Vad gör det oss? Jag kan lova att det inte är dom som stulit din gräsklippare, Peter.”

Han belönas med en skarp blick från van der Linden, fortsätter ändå:

”Dom behöver kraftigare doningar för att hålla efter runt ladan. Minst en slätterbalk.”

Men ingen är upplagd för den sortens skämt nu.

”Att ha dom i närheten sänker värdet på våra hus med en mille”, beräknar Peter Krook.

”Ska ni flytta då?”

Han bryr sig inte om frågan, säger i stället: ”Vem vet vad såna kan ta sej för. Blir det gängkrig ligger vi mitt i skottlinjen.”

”Vad är det som talar för ett gängkrig? Eller att dom ska vara inblandade? Ska vi inte ta och lugna ner oss. Ni blir alldeles hispiga bara för att Jan sett några motorcyklar.”

”Skämta du”, säger van der Linden. ”Men jag vill inte ha dom i närheten. Dom skyr inga medel.”

Larsson ger sig inte. ”Är det Hells Angels?”

”Dom hade inga västar vad jag kunde se.”

”Vi vet alltså inte ett dugg om dom. Ändå är alla plötsligt livrädda för att bonden sålt sin fallfärdiga lada. Hade det inte varit bättre att börja med att ta kontakt med dom än att drabbas av panik. Höra vad dom gör här. Det är trots allt våra grannar.”

”Jag håller med dej, Lasse”, säger Engdahl, lite reserverat. ”Vi vet inget om dom och bör vara försiktiga med att fälla om-dömen.”

”Vad dom gör?” Krook är desto mer upprörd. ”Har ni aldrig läst en tidning? Vad tror ni dom gör? Gå du dit, Lasse, om du har lust.” Han gör ett kort uppehåll, rätar sig i stolen, hämtar andan, drar en mager hand genom den blonda luggen. ”Är det nån mer som tycker att det är en förträfflig idé att gå dit och knacka på och fråga om vi får kliva på i stugan?”

Det är det inte.

”Så vad gör vi?” säger Magnus Engdahl. ”Ska vi ta en runda nu och höra vad alla tycker?”

”Vi bör höra med alla i området. Hela Oceanien.”

Säljare, ingenjörer, mellanchefer, marknadsförare, datafolk, en revisor, informatörer, egna företagare etc. Kvinnor och män med privat pensionssparande och stabil framtid som byggt nåt

åt sig, familjen, barn med trehjulingar och skolgång, som tagit sig fram och sett till att skaffa sig en dräglig tillvaro i ett land där skatterna är åt helsike, den offentliga sektorn kapsejsad efter dränering av finanserna och det nya millenniet ett ratrace.

”Har det inte snackats tillräckligt?”

Det är Erland Gunnarsson som yttrar sig efter en lång tystnad då han dragit tillbaka stolen och med armarna över bröstet lyssnat till hur samtalet böljat över bordet, druckit några klunkar, dragit slutsatser. Han har haft solen rakt i ansiktet och tvingats sitta med halvslutna ögon, nästan sett ut att sova, med svettpärlor i pannan. Han torkar av dem med en näsduk.

”Det har snackats mycket här, och det är nog gott att vi får lufta lungorna. Sånt behövs ibland, grannar emellan. Men vi kommer ingenstans genom att hålla kafferep. Ja, du får ursäkta, Magnus, ölstuga då. Vi vet ändå vad det är som krävs. Eller hur? Ordentlig vakthållning.”

”Då är vi tillbaka på vaktbolag?”

Erland Gunnarsson gör en avvärjande gest med ena handen. Ett finger saknas. ”Inga såna där anticimexgrabbar eller var dom kommer ifrån som pliktskyldigt läser av streckklockor som bevis på sin korta närvaro. Det är som Peter säger, att kasta pengar i sjön. Grannar i samverkan är bra, som ett första steg. Men räcker det? Vad jag säger är att vi måste vara mer organiserade än så. Vi måste själva ta hand om det här problemet. Vi kan inte sitta passiva och vänta. I mitt jobb har jag lärt mej att det är fruktsammare att vara proaktiv än reaktiv. Det är vi själva som måste vara aktiva, om vi vill ha en förändring.”

Det blir en stunds tystnad igen. En svag vind får bambun att rassla men når inte fram till männen som hade behövt dess sval-

ka. Gunnarssons tal är så självklart, så fullt av tillförsikt, så oemotsägligt. Tid att ta en klunk.

”Jag håller med om att vi måste hjälpas åt att hålla uppsikt. Och kan du, Lasse, ordna med såna där skyltar så visst, varför inte. Men att stå och kika ut bakom gardinen håller inte. Vi talar om förslagen brottslighet, eller hur. Förutom bilinbrotten och Peters försvunna klippare så har här varit ett inbrott och ett inbrottsförsök på sistone, det får vi inte glömma. Vi måste ha uppsikt under ordnade former. Visa oss ute. Regelbundenhet, under olika tider på dygnet. Det skulle ha dubbla syften. Dels att förhindra fler inbrott, dels att visa dom där mc-killarna att vi inte finner oss i vad som helst. Enda effektiva –”

”Vad du talar om är vakthållning?” avbryter Lars Larsson honom.

”Inte vakthållning direkt. Nånting ditåt, ja.”

”Aldrig i livet.”

”Men för sjutton, Lasse, du vill ingenting!” Det är Peter Krook som har fått nog av Larssons attityd. ”Kom du med ett bättre förslag.”

Han får inget svar, bara en surmulen blick.

”Vi kan gärna kalla det för grannar i samverkan för min del”, säger Gunnarsson.

”Det är ett bra förslag, tycker jag”, säger Peter Krook, fortfarande med hård röst. ”Att vi organiserar oss i nån form. Bildar en villaförening.”

”Vi behöver inte vara så formella med förening och allt”, säger Erland Gunnarsson. ”Men jag kan ta ansvar för att konkretisera ett förslag.”

De samverkande grannarna ger sitt medgivande genom att

inte invända. Ja, förutom Lars Larsson.

”Jag kan inte tänka mej att vara med om nåt sånt här.”

”Varför inte det?”

”Därför att det är fel. Det vet ni också. Det är inte vår sak att leka polis. Dessutom har jag inte tid.”

”Du har missuppfattat det helt, Lasse. Det är polisen som leker polis. Vi ska bara se till att få ha våra bilar och hus i fred.”

”Om det blir problem med mc-gänget, vad tänker ni göra då?”

”Då får du gå och prata med dom”, svarar Gunnarsson.

”Menar du verkligen allvar?”

”Du tål väl ett skämt. Det får vi ta då.”

”Ditt förslag”, förtydligar sig Lars Larsson.

”Ja?”

”Det här bygger på att alla ställer upp”, säger Peter Krook, med adress Lars Larsson.

”Precis. Vi har demokrati i det här landet”, säger Gunnarsson. ”Man får rätta sej efter majoriteten.”

Larsson skakar på huvudet, han har inte fler argument att plocka fram, eller om han inte tycker att det är lönt. Är detta hans grannar? Halvmilitanta, skärrade. Han tar upp skriften som legat på bordet utan att nån bemödat sig om att titta i den, rullar ihop den, lutar hakan mot rullen. Gräsmattan har börjat läggas i skugga. Solen dalar bakom träden längre bort på ud-dens naturreservat.

Erland Gunnarsson höjer rösten till myndigare stämma.

”Vi får hjälpas åt att tala med dom andra, så att vi får med oss alla. Höra hur var och en har det med tider och dagar och sånt. Sen kan jag sammanställa och återkomma.”

De gör en fördelning av vem som ska kontakta vilka grannar och bestämmer en ny tid att ses.

”Då är vi överens och klara?” sammanfattar Magnus Engdahl, lättad över att mötet förts i hamn, att få ut dem ur trädgården nu, att ölkonsumtionen varit rimlig.

Det är bara Jan van der Linden som har en fråga kvar.

”Hur gör vi med dom nyinflyttade?”

”Backe?” säger Erland Gunnarsson. ”Honom ska jag prata med.”